

Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning av boplatslämningar, härdar och försvunna gravhögar

Linda Wigert och Stig Swedberg
Kulturlandskapet rapporter 2019:7

**Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads
kommun, Västra Götalands län**
**Arkeologisk utredning av boplatsslämningar, härdar och
försvunna gravhögar**

Linda Wigert och Stig Swedberg

Administrativa uppgifter

Fastighet: Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län.

Länsstyrelsebeslut datum/dnr: 2019-03-18 /431-38414-2018

Uppdragsnummer: 201900274

Uppdragsgivare: Strömstads kommun

Fältarbetsperiod: 2019-04-23 - 2019-04-29

Projektnummer: 19031

Projektansvarig: Annika Östlund

Fältansvarig: Stig Swedberg

Övrig personal: Linda Wigert, Andreas Toreld, Paula Molander (praktikant)

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Underkonsulter: Tanums Maskinstation samt Frank Leverin och Kenth Lärk från Sveriges Metallsökarförening

Utredningsområdets storlek: 113 000 m²

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6541 630 m, Öst 278 790 m

Höjd över havet: 15-40 meter

Arkiv: Kulturlandskapet

Dokumentationsmaterial: Mätfiler, fotografier, beskrivningar.

Digitalt dokumentationsmaterial förvaltas av Kulturlandskapet.

Fynd: Har ej omhändertagits.

**Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län
Arkeologisk utredning av boplatslämningar, härdar och försvunna gravhögar**

Kulturlandskapet rapporter 2019:7

© Kulturlandskapet 2019

Författare: Linda Wigert och Stig Swedberg

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Översikt över boplatssområdet, Skee 28:2. Foto mot väst.

Bild baksida: Stugbyn som delvis byggts inom boplatssområdet Skee 28:2. Foto mot norr.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från QGIS, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av uppdragsgivaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Andreas Hansen, Omland Form och Fotografi

Sökord: Neolitikum, hård, kokgrop, boplatssområde, grönstensyxa, flinta, Bohuslän

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
 Del 1 Inledning	
Syfte	7
Utredningsområdet	7
Historisk bakgrund	7
Tidigare undersökningar	8
Metod	8
 Del 2 Utredningsresultat	
De fyra delområdena	9
Tidigare kända lämningar	15
Anläggningar	17
Fynd	18
Analysresultat	18
Nyregistrerade lämningar	18
 Del 3 Tolkning	
Tidigare okända fornlämningar inom utredningsområdet	20
Tidigare okända lämningar vid Skee 31:1-3	20
Tidigare okända övriga kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet	20
Kulturmiljövärden inom området	20
Antikvarisk bedömning	21
Värdering av måluppfyllelsen	21
Förslag på ytterligare åtgärder	21
 Källor	23
 Bilagor	
1. Schakt	27
2. Anläggningar	30
3. Fynd	31

Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk utredning av boplatslämningar, härdar och försvunna gravhögar

Sammanfattning

Seläter Camping AB planerar att expandera sin verksamhet genom byggnation av hotell, lekland och stugby inom och i anslutning till Seläter camping, Strömstads kommun. Strömstads kommun har inlett ett planarbete för att möjliggöra byggnationen och länsstyrelsen har gett Kulturlandskapet i uppgift att utföra en arkeologisk utredning inom berörda områden.

Utredningsområdet är beläget strax norr om Strömstad och uppdelat i fyra delområden. De fyra delområdena utgörs alla av flack åkermark, där delar har varit i bruk sedan 1700-tal. Inom och i anslutning till planområdet finns kända lämningar i form av en by/gårdstomt (Skee 1394:1, möjlig fornlämning), en boplat (Skee 999:1, fornlämning), högliknande bildningar (Skee 31:1-3, övrig kulturhistorisk lämning), en fornlämningsliknande bildning (Skee 28:1, förstörd) och en boplat (Skee 28:2, möjlig fornlämning).

Under utredningen framkom sex kulturhistoriska lämningar i form av fyra fornlämningar och två övrig kulturhistorisk lämning. Fornlämningarna består av två härdar (L2019:1914, L2019:1915), en kolningsgrop (L2019:1917) samt en boplat (L2019:1918). De övriga kulturhistoriskalämningarna består av fyndplatser (L2019:1916 resp L2019:6358). Antikvarisk status för Skee 28:2 och 31:1-3 har ändrats till fornlämning respektive förstörd, och utbredningen av Skee 28:2 har utökats något. Skee 28:1 bedöms som förstörd.

Vid utredning framkom fem anläggningar varav tre daterades med ¹⁴C-metoden. Kolningsgropen (anläggning 1) och en av härdarna (anläggning 4)

daterades till historisk tid. Återstående härd (anläggning 3) daterades till bronsålder. Noteras kan att detta kol vid vedartsanalys visade sig utgöras av gran, vilket är tidigt för Bohuslän. Spridda fynd av flinta och historiska metallföremål gjordes inom alla delar av undersökningsområdet men inga fynd tillvaratogs.

Kulturlandskapet anser att de lämningar som berörs av utredningen kräver ytterligare antikvariska åtgärder om de omfattas av exploateringar genom den nya detaljplanen. Det kan vara lämpligt att inleda ett förundersökningsskede med en markkemisk kartering av de respektive områdena för att på så vis avgränsa aktivitetstorna utan markförstörande åtgärder.

Förekomsten av bevarade historiska lämningar i nära anslutning till Norrkärns gård visar på potentiella forskningsmöjligheter kring den historiska gårdens uppbyggnad och miljö. Förekomsten av gran under bronsålder är intressant ur ett klimatperspektiv och den forskningsinriktningen bör uppmärksammas vid vidare undersökningar.

För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken (eller sjöbotten) som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Fornlämningsområdets storlek avgörs av länsstyrelsen från fall till fall. Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i fornlämningar lämnas till länsstyrelsen.

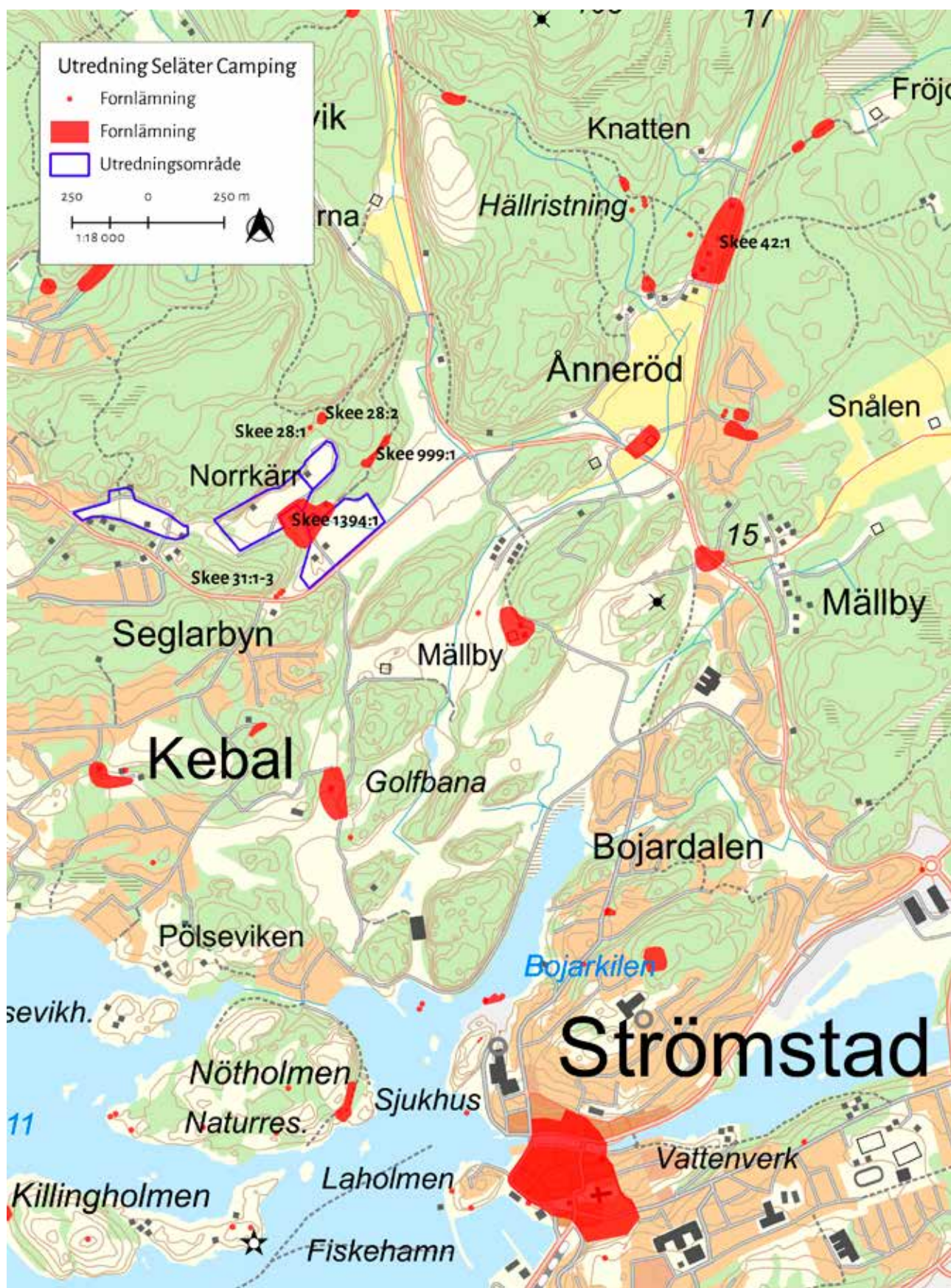

Illustration 1. Utredningsområdet nordöst om Strömstad. © Lantmäteriet.

Del 1 Inledning

Syfte

Seläter Camping AB planerar att expandera sin verksamhet genom byggnation av hotell, lekland och stugby inom och i anslutning till Seläter camping, fastigheten Norrkärr 1:223, Strömstads kommun, *illustration 1*. Strömstads kommun har inlett ett planarbete för att möjliggöra byggnationen och länsstyrelsen har gett Kulturlandskapet i uppgift att utföra en arkeologisk utredning inom aktuellt område. Syftet är att ta reda på om fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Utredningen ska preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet, men även fastställa antikvarisk status för Skee 28:1, 28:2 samt 31:1-3. För lämningar som kan ha tillkommit i anslutning till tidsgränsen 1850 ska grund för antagandet om tid för tillkomst redovisas.

Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget strax norr om Strömstad och består av typisk bohusslänsk småbruten klippdalsterräng, cirka 15-40 meter över havet. Området är uppdelat i fyra delområden (1-4) och består totalt sett av en yta på 11 hektar. Av dessa är cirka 2,3 hektar ianspråktagen för byggnader, vägar och VA-ledningar. Dessa ytor har därför undantagits från utredningen. De fyra delområdena utgörs alla av flack åkermark där delar har varit i bruk sedan 1700-tal. Eventuella fornlämningar har troligen skadats av såväl jordbruksaktiviteter som ledningsnedläggningar i samband med campingen.

Inom och i anslutning till planområdet finns kända lämningar i form av en by/gårdstomt (Skee 1394:1, möjlig fornlämning), en boplat (Skee 999:1, fornlämning), höglignande bildningar (Skee 31:1-3, övrig kulturhistorisk lämning), en fornlämningsliknande bildning (Skee 28:1, förstörd) och en boplat (Skee 28:2, möjlig fornlämning). I anslutning till läget för Norrkärns gård (Skee 1394:1) anses tänkbart att lämningar knutna till gården kan framkomma.

Höjden över havet, avseende neolitikum, stämmer väl med Ånnerödsboplatsen (Skee 42:1), belägen cirka 1 km åt nordost, se *illustration 1*. Vid

undersökningar av Ånnerödsboplatsen framkom en kökkenmödding, boplatslämningar i form av bland annat härdar och hyddbottnar samt fynd av bland annat keramik och flinta av neolitisk/mellanneolitisk typ.¹

Historisk bakgrund

Utredningsområdet ligger inom fastigheten Norrkärr vars äldre namn är Skräppekärr. Under detta namn, i formen *Skræppakiarrum*, dyker hemmanet för första gången upp i *Röde bok*, år 1391. Namnet hänvisar antingen till det till sin betydelse oklara ånamnet Skräppa eller till det identiska växtnamnet.²

Hemmanet är av tradition 1/1 mantal, och frälsehemman. Det finns med i den danska kronans jordebok från år 1572.³ Enligt jordeboken år 1650 ägde ridfogden i Norrvikens fögderi, Povel Nilsson, fyra gårdar i Skee varav Norrkärr/Skräppekärr var en av dem.⁴ Under sent 1600-tal tillhörde gården generalmajor Sven Andersson Ranck⁵, tidigare kommendant på Bohus fästning och senare landshövding i Halland, som avled 1684.

Familjen d'Orchimont ägde gården under sent 1700-tal och tidigt 1800-tal. Flera av familjemedlemmarna var karriärsoldater, vilket följde traditionen sedan 1600-talet. Den förste var Vilhelm Albrecht d'Orchimont, vars far kommit som religiös flykting från Frankrike⁶.

Norrkärr övergick vid okänt datum på 1800-talet till skattejord. Axel E. Holmberg angav vid mitten av 1800-talet att Norrkärr var en av ett fåtal gårdar som ägde "löfskog, fastän obetydlig".⁷

Det finns en del tidningsmaterial om Norrkärr från sent 1700-tal och från 1800-talet. Detta består framförallt av korta notiser om att personer fötts, gift sig eller dött på Norrkärr, samt av auktionsnotiser om att gården skulle säljas, eller om arvsuppdelning.

¹ Fornsök

² Sohlberg 1944, s. 63

³ Framme 1986, s. 107

⁴ Framme 1986, s. 109

⁵ Excerpt ur "Dombok Norrvikens Fögderi 1686", s. 13

⁶ Adelsvapen. D'Orchimont nr. 2227

⁷ Holmberg 1867, s. 23

Carl G. Cederström var under sent 1800-tal stadsläkare i Strömstad. Han samlade då på sig en stor samling av fornsaker från regionen.⁸ År 1875 visades Cederströms stora samling upp i Göteborg för Svenska Fornminnesföreningen, i vars tidskrift den inventerades och publicerades.⁹ Ett fynd bestående av en guldamulett går att koppla till Norrkärns gård, men finns inte registrerad i Fornsök och går heller inte att finna i någon modern samlingsdatabas.

”Amulett af guld med arabisk inskrift, är funnen i jorden vid Nordkärr i Skee s:n. Granskad af professor Tornberg i Lund, lärar enligt hans uppgift bära årtalet 612 (efter Hedjira, d. v. s. år 1215 efter Kr. f.).”¹⁰

Tidigare undersökningar

Inga tidigare arkeologiska undersökningar har utförts inom utredningsområdet. Däremot ingick området i Göteborgsinventeringen och ett flertal fornlämningar finns registrerade på platsen, se *illustration 1*. Enligt inventeringsboken ska det under början av 1900-talet ha funnits minst två gravhögar strax norr om det östra hörnet av utredningsområdet: Skee 28:1. Vid inventeringstillfället 1977 återstod endast en av högarna vilken bedömdes bestå av naturligt grus. Vid revideringsinventeringen 1991 befanns denna ha blivit bortschaktad i samband med anläggandet av fritidsbyn.¹¹

Avseende Skee 28:2, anges i inventeringsboken att ett avslag av flinta iakttogs i en gångstig.¹² Avgränsningen av den eventuella boplatsten baseras rimligen på topografin. Att döma av lidardata är det tänkbart att en eventuell boplatssyta är större än vad som nu anges.

Även Skee 31:1-3, utgjordes enligt Göteborgsinventeringen av gravhögar, men omtolkades vid inventeringen 1977 till gravliknande upp-

höjningar, sannolikt naturbildningar. Det betonas att läget är ”högst osannolikt” för gravar.¹³

Metod

Inför fältarbetet utfördes en mindre kart- och arkivstudie av Anton Larsson. Fältarbetet utfördes genom att schakt togs upp inom utredningsområdet på lämpliga och tillgängliga ytor. Metalldetektor användes på lämpliga ytor, särskilt vid de potentiella fornlämningarna Skee 28:1, Skee 28:2 och Skee 31:1-3. Fältarbetet utfördes av Stig Swedberg, Linda Wigert och praktikant Paula Molander. Hållristningsinventering genomfördes av Andreas Toreld.

Schakt togs upp i alla fyra delområden. Främst öppnades schakt längs med bergskanterna där marken förväntades vara mindre påverkad av sentida aktivitet. Schakt öppnades även i närheten av bergsimpediment i den öppna dalgången. Ett flertal schakt öppnades i sluttningen nedanför Skee 28:2 för att om möjligt klargöra dess utbredning. Tre schakt öppnades vid Skee 31:1-3 för att klargöra om de höglignande bildningarna var förhistoriskt anlagda eller ej, därtill genomfördes provstick med jordsond omkring platsen för högarna för att upptäcka eventuella eldanläggningar eller kolningsgropar. Kolprover samlades in ur lämpliga kontexter för vedartsanalys och ¹⁴C-analys.

Schakt, anläggningar och vissa fynd mättes in med RTK-GPS och fotograferades. Lagerföljder i schakt beskrevs och fotograferades. Fältarbetet fotodokumenterades löpande. Arbetet genomfördes under slutet av april och vädret var mycket soligt och torrt. Det starka solljuset för-sämrade stundtals förutsättningarna för fotodokumentation.

⁸ Svenskt biografiskt lexikon

⁹ Cederström 1876

¹⁰ Cederström 1876

¹¹ Fornsök

¹² Fornsök

¹³ Fornsök

Del 2 Utredningsresultat

De fyra delområdena

Utredningsområdet var uppdelat i fyra delområden av något varierande karaktär, *illustration 2 och 3* (observera att *illustration 2* innehåller både tidigare kända lämningar samt resultat från aktuell utredning). Delområde 1-3 består av en långsmal dalgång som breder ut sig i öst-västlig riktning med sina högsta punkter

i öst och väst. Dessa områden är anpassade för campinggästerna och deras boende medan delområde 4 består av ängsmark samt utrymme för gästernas fritidsaktiviteter: minigolfbana, lekpark, paintballbana och reception.

Delområde 1

Området är beläget i den västra delen av utredningsområdet, se *illustration 4*. Platsen består av en mindre dalgång som sträcker

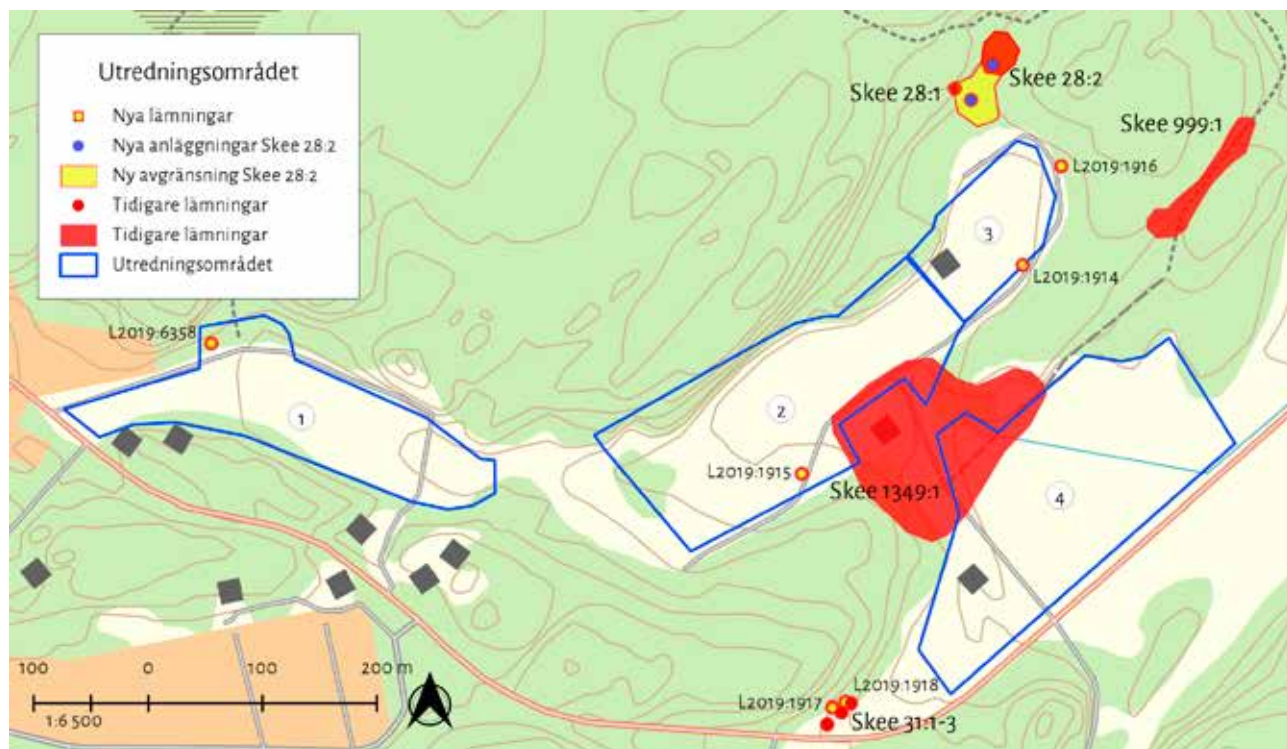

Illustration 2. Utredningsområdet med dess fyra delområden. Observera att kartan innehåller både tidigare kända lämningar samt resultat från aktuell utredning. © Lantmäteriet. Illustration 3. Ortofoto över campingen med utredningsområdet markerat. © SLU.

Illustration 4 (ovan). Karta över delområde 1 inklusive grävda ytor. © Lantmäteriet. Illustration 5 (vänster). Enkel flintskrapa cirka 50x30 mm, från schakt 5. Det enda fyndet av slagen flinta i delområde 1. Registrerat som fyndplats L2019:6358.

sig i öst-västlig riktning och sluttar ned mot delområde 2. Den större delen av området består av en gräsmatta anpassad för campinggästernas komfort. Ett servicehus är beläget i sydöst i nära anslutning till dalgångens södra bergimpediment. Längs med den nordliga sidan står ett fåtal äldre campingstugor tätt intill den norra bergsväggen. Klipporna där sträcker sig österut vidare längs delområde 2 och 3. I den östra delen av området står en äldre lada, en aktivitetsstuga och en rad med campingstugor. Ett större antal ledningar finns nedgrävda på området vilka begränsade förutsättningarna för schaktdragning.

Totalt öppnades åtta schakt inom delområde 1. Fem schakt öppnades på den öppna gräsmattan. Två schakt öppnades i skogsdungen belägen intill den norra väggen av dalgången och ett schakt öppnades intill det sydöstra hörnet av delområdet, i nära anslutning till aktivitetsstugan.

Ett av schakten i skogsdungen gav resultat av forntida karaktär, detta i form av ett flintavslag, retuscherat till skrapa. Registrerad som fyndplats L2019:6358, illustration 5. I schakt 1, på gräsmattan, påträffades en ensam bit svallad flinta.

I övrigt observerades ett antal stenkonstruktioner liknande odlingsterrasser intill den norra bergsväggen. Några av dessa har under senare tid använts för stabilisering av campingstugorna som byggts där. Ett av schakten skar delvis genom en av dessa terrasser vilken visade sig innehålla modernt avfall som tjärpapp, glas och porslin. Intill aktivitetsstugan i delområdets sydöstra del noterades även en mindre, murad källarkonstruktion från historisk tid. Konstruktionen låg utanför utredningsområdet.

Delområde 2

Området är beläget i "mitten" av utredningsområdet, illustration 6. Ytan sträcker sig i sydväst-nordöstlig riktning och har sin lägsta punkt i nära anslutning till Norrkärrgårdens boningshus. Delområde 2 är lägre beläget än delområde 1 och 3 och det var här, genom en öppning i det berg som sträcker sig längs den södra delen av delområde 1-3 som havet tidigare letade sig in och skapade en skyddad havsvik. Längs den norra delen av delområdet höjer sig en hög, nästan lodrät

Illustration 6 (överst). Karta över delområde 2 inklusive grävda ytor och nyupptäckta fornlämningar. © Lantmäteriet. Illustration 7 (ovan). Schakt 31, vari anläggning 4 (L2019:1915) påträffades, inklämt mellan husvagnar. Foto mot nordväst.

bergvägg. Nästintill hela delområdet består av en gräsmatta anpassad för campinggäster. I nordväst står ett servicehus och i söder skär en asfalterad väg delvis genom utredningsområdet. Även här finns ett större antal nedgrävda ledningar av varierande karaktär.

Totalt öppnades nio schakt inom delområde 2. Åtta av dessa placerades på den campinganpassade gräsmattan och ett i en skogsdunge intill bergväggen i norr. På delområdet stod ett stort antal husvagnar uppställda vilket begränsade

området som var möjligt att undersöka, illustration 7. I den sydvästra delen av delområdet låg marken öppen. Tre schakt lades där i nära anslutning till ett par bergsimpediment, i två av dessa påträffades flintavslag, ett från en bifacial kärna. Den mest intressanta delen av delområdet (baserat på topografin) låg intill vägen i sydväst. Två schakt öppnades där, varav ett innehöll en eldanläggning i form av en härd (schakt 31, anläggning 4). Härden registrerades som en ny lämning, L2019:1915, se tabell 2.

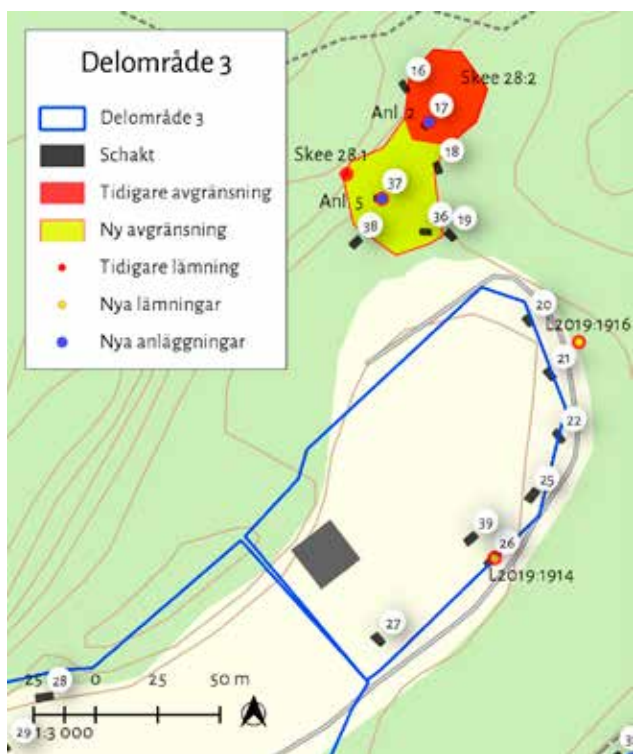

Illustration 8 (ovan). Karta över delområde 3, Skee 28:1 och Skee 28:2. Inklusive grävda ytor, nyupptäckta anläggningar och lämningar. © Lantmäteriet. Illustration 9 (överst). Vy över undersökningsområde 3, sett från slänten där fynd av flintavslag och en liten grönstensyxa gjordes. Foto mot sydväst.

Illustration 10. Anläggning 3 (L2019:14), en hård, i schakt 26, fotograferad i plan. Foto mot ost.

Illustration 11. Profil av snitt lagt genom mindre mörkfärgning i schakt 20. Under arbetsgång avfärdat som anläggning, men hade eventuellt kunnat härröra från hård. Foto mot nordost.

Delområde 3

Området är beläget i den nordöstra delen av utredningsområdet, *illustration 8*. Ytan är en fortsättning på delområde 2 och sträcker sig även den i sydväst-nordöstlig riktning. Den långsmala dalgången höjer sig här igen efter sänkan i delområde 2. Norr om delområdet återfinns Skee 28:1 och Skee 28:2. Delområdet består av en gräsmatta anpassad för campinggäster och ett servicehus i sydväst. Även här finns ett större antal nedgrävda ledningar av varierande karaktär. Utanför utredningsområdet i nordöst och sydöst finns områden som med stor sannolikhet utgjort utmärkta boplatsslägen när de lägre delarna av dalgången fortfarande låg under havsytan.

Totalt öppnades sju schakt inom delområde 3. Sex av dessa placerades på den öppna gräsmattan medan ett lades nedanför ett mindre bergs-impediement. I nordöst sluttade gräsmattan svagt uppåt mot en slänt som fortsatte utanför utredningsområdet, *illustration 9*. I denna sluttning påträffades ett flertal flintavslag som be-

döms vara omdeponerade ovanifrån. En enkel ytinventering högre upp i slänten, utanför utredningsområdet, resulterade i fler flintavslag samt en mindre grönstensyxa. Fyndplatsen registrerades som en ny lämning, L2019:1916, se *tabell 2*.

I den sydöstra delen av utredningsområdet påträffades en eldanläggning i form av en hård (schakt 26, anläggning 3), *illustration 10*. Härden registrerades som en ny lämning, L2019:1914, se *tabell 2*. Flertalet mindre mörkfärgningar framkom i schakten längs slänten i nordöst. Inget av dessa bedömdes som faktiska anläggningar, för exempel *illustration 11*.

Delområde 4

Området är beläget söder om dalgången som utgör delområde 1-3, se *illustration 12*. Ytan sträcker sig i sydväst-nordöstlig riktning, mellan berget som utgör densödra gränsen av delområde 2-3 och vägen mot Strömstad. Den största delen av ytan består av ängsmark. I sydväst finns en minigolfbana, lekpark och receptionshus. En

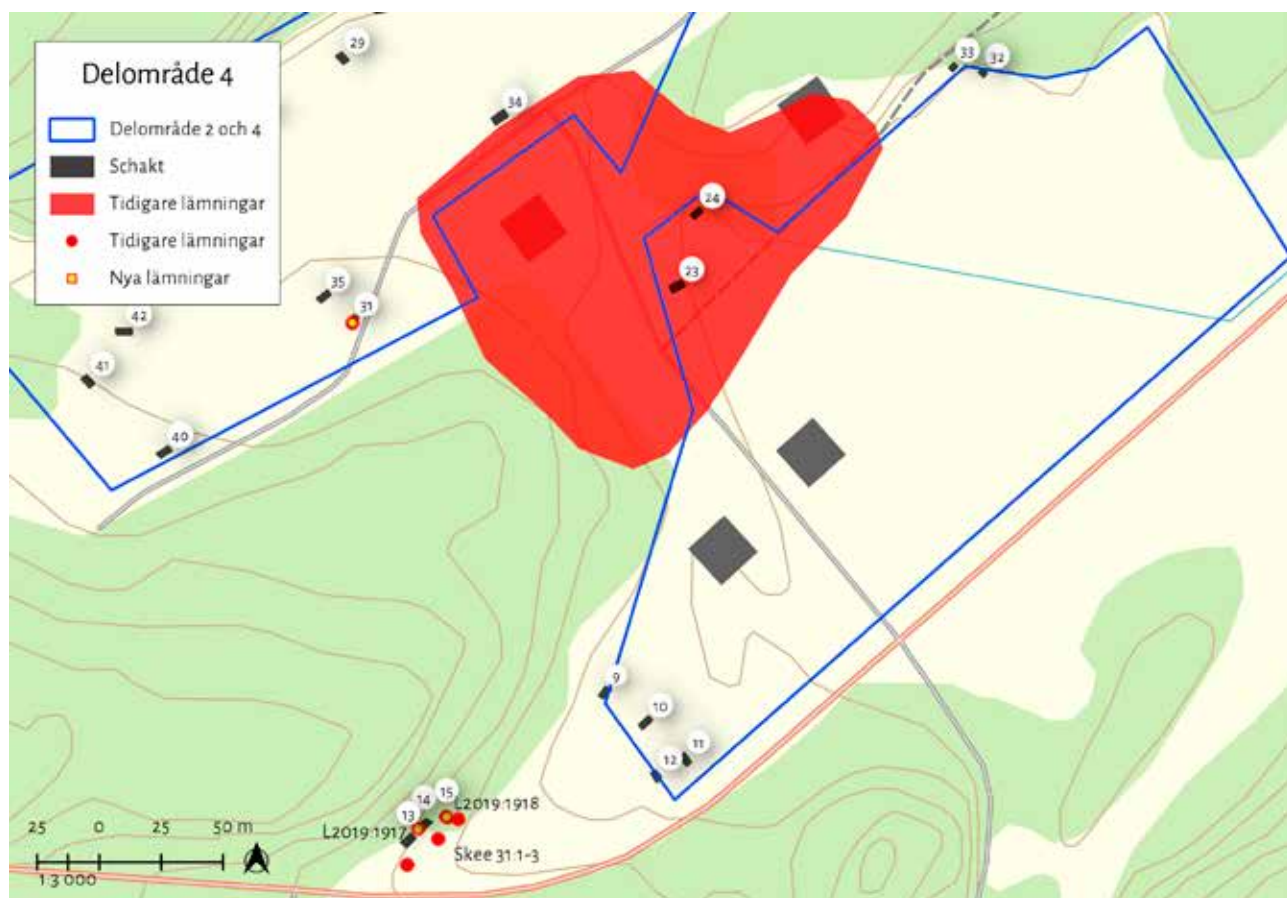

Illustration 12. Karta över delområde 4 inklusive grävda ytor och fornlämningar. © Lantmäteriet.

Illustration 13 (överst). Översikt över den sydöstra delen av delområde 4. Fyndtomma schakt med vacker sand full av skalgrus, eller kompakta lager av tjock lera. Foto mot sydöst. Illustration 14 (ovan vänster). Profilen i schakt 9. Ljus sand med skalgrus. Foto mot syd. Illustration 15 (ovan höger). Profilen i schakt 12, beläget strax söder om schakt 9. Fyllning av kompakt lera. Foto mot sydväst.

asfalterad väg leder campingens gäster förbi receptionen, genom öppningen i bergen och in i dalgången som utgör själva campingområdet (delområde 1-3). I norra delen av delområdet rinner en bäck i sydöstlig riktning genom en mindre skogsdunge och vidare ut på det öppna fältet. I nordöst finns en gräsyta med en inhägnad paintballbana. Större delen av området bedöms ha legat under havsytan under neolitikum.

Totalt öppnades åtta schakt inom delområde 4. Fyra av dessa placerades i den sydligaste och lägst belägna delen av utredningsområdet i nära

anslutning till vad som under neolitikum varit strandlinjen, *illustration 13*. Jorden i dessa schakt varierade mellan att bestå av ljus sand med skalgrus eller av kompakt lera, *illustration 14 och 15*. Schakten saknade fynd och anläggningar. Ytterligare två fyndtomma schakt öppnades invid paintballbanan i öst. Enbart ett av schakten, i norra delen av delområde 4, innehöll fynd i form av flintavslag. Jordlagren i detta schakt var däremot märkbart omrörda och innehöll även stora mängder tegel.

Illustration 16 (överst). Översikt över boplatssområdet, Skee 28:2. Foto mot väst. Illustration 17 (vänster). Boplatssområdet Skee 28:2 är delvis bebyggt. Här blandas forntida anläggningar och moderna campingstugor. Schakt 17, anläggning 2. Foto mot sydväst. Illustration 18 (ovan). Närbild på kokgropen anläggning 2 i schakt 17. Foto mot sydväst.

Tidigare kända lämningar

Skee 28:1 och 28:2

Norr om delområde 3 återfinns två tidigare registrerade lämningar. Dessa utgjordes av Skee 28:1, en förstörd fornlämningsliknande bildning, samt Skee 28:2, en boplatz bedömd som möjlig fornlämning, se *illustration 2*. I samband med Göteborgsinventeringen uppgavs att det vid Skee 28:1 funnits minst två gravhögar.

Vid undersökning av platsen för Skee 28:1 på-

träffades inga synliga rester av högar. På platsen växer en stor ek samt står en mindre campingstuga. Ekens rötter omöjliggjorde schaktningsarbete med grävmaskin. I nära anslutning till högen markeringen i Fornsök påträffades ett antal flintavslag på markytan. Möjligtvis har dessa först upp till markytan då man enligt utsago kulverterade en bäck som runnit förbi platsen. Undersökning med metalldetektor och jordsond gav inga resultat.

Illustration 19. Översikt över hård, anläggning 5 i schakt 37. Foto mot norr.

Den antikvariska bedömningen är att Skee 28:1 är förstörd.

Boplatsen, Skee 28:2, ligger i ett mycket fördelaktigt område i landskapet. Den dalgång som utgör campingen och utredningsområdet har här en av sina högsta punkter och smalnar där efter av då berget breder ut sig. På platsen växer idag en tallskog och ingen synbar åverkan verkar ha gjorts på jordlagren, illustration 16. Marken sluttar i sydvästlig riktning, ned mot en stugby och vidare ned mot delområde 3 och 2.

Två schakt öppnades inom den tidigare avgränsade boplatsen. I ett av dessa (schakt 17) framkom en kokgrop (anläggning 2) samt ett flertal flintföremål, illustration 17 och 18. För att vidare kunna avgöra boplatsens utbredning öppnades fler schakt längre ner i slänten, mellan campingstugorna. De lägst belägna schakten saknade fynd, medan de lite högre upp i slänten innehöll flinta och en hård (anläggning 5, schakt 37), illustration 19.

Boplatsen Skee 28:2 har genom förekomst av anläggningar ändrats till boplatsområde, dess utbredning har justerats i söder, och dess antikvariska status har ändrats till fornlämning.

Skee 31:1-3

Väster om delområde 4 återfinns Skee 31:1-3, se illustration 2. En stig leder från campingens reception, längs med bergväggen och sedan söder om platsen. Skee 31:1-3 utgjordes enligt Göteborgsinventeringen av tre gravhögar, men omtolkades vid senare inventering till gravliknande upphöjningar, sannolikt natur-

Illustration 20 (överst höger). Kolningsgrop, anläggning 1, i schakt 14 (L2019:1917), profil. Foto mot väst. Illustration 21 (underst). Boplatsen L2019:1918, schakt 15, vari ett flertal flintavslag påträffades, mäts in med GPS. Foto mot väst.

Tabell 1 – Tidigare lämningar

RAÄ nr	Fornreg nr	Tidigare bedömning	Ny bedömning	Beskrivning
Skee 28:1	L1968:4015	Förstörd	Ingen antikvarisk bedömning	Fornlämningsliknande bildning. Belägen i sydsluttning intill bergvägg. Sannolikt bortschaktad.
Skee 28:2	L1968:4100	Möjlig fornlämning	Fornlämning	Boplatssområde. Beläget högst upp i sydöstlig slänt, intill bergvägg.
Skee 31:1-3	L1968:4677	Övrig kulturhistorisk lämning	Ingen antikvarisk bedömning	Fornlämningsliknande lämning. Enligt tidigare beskrivning tre höglignande bildningar. Vid utredningstillfället kunde dessa inte hittas. Sannolikt förstörda.

bildningar. Inför utredningen var lämningen bedömd som fornlämningsliknande lämning och övrig kulturhistorisk lämning.

Under utredningen besiktigades området okulärt, men de tre högarna gick inte att urskilja. Tre schakt togs upp med maskin, området sonderades med jordsond samt genomsöktes med metalldetektor utan att något som indikerade gravar framkom. Lämningen bedöms vara förstörd.

Däremot framkom såväl en kolningsanläggning (schakt 14, anläggning 1) som en boplat (schakt 15) i samband med schaktningen. Båda registrerades som nya fornlämningar, L2019:1917 och L2019:1918, se *illustration 20 och 21* samt *tabell 2*.

Anläggningar

Under utredningen framkom fem anläggningar varav två kopplades till Skee 28:2 och de tre övriga, två härdar och en kolningsgrop, registrerats som nya lämningar, se *Bilaga 2*.

Kolningsgropen, anläggning 1, framkom i schakt 14, vid platsen för Skee 31:1-3. Gropen var 0,9 x 0,8 x 0,65 meter stor, men fortsatte utanför schaktväggen. Fyllningen bestod längs kanten av stora kolbitar och sot, i centrum fanns lätt humös sand. Kollagret var i sig max 0,15 meter djupt och gropens mynning började cirka 0,2 meter under markytan. Gropen var belägen i en skogsdunge, intill en bäck och en förmodad färdväg, meter 27 m ö h, se *illustration 12*. Strax norr om platsen reser sig en lodrätt bergvägg. Kolprover samlades in och skickades för analys, se resultat under avsnittet *Analysresultat*.

Kokgropen, anläggning 2, påträffades i schakt 17 inom den tidigare avgränsningen för Skee 28:2, cirka 27-35 m ö h. Kokgropen var 0,5 x 0,5

x 0,25 meter stor och låg cirka 0,2 meter under markytan. Fyllningen bestod av kolrik, humös sand, skärersten och kantsatta stenar, se *illustration 16, 17 och 18*. Området består av en mindre skogsdunge som övergår i öppen mark där ett flertal campingstugor står i en sydsluttning. Anläggningen låg i skogsdungen.

Härden anläggning 3 framkom i schakt 26 inom delområde 3. Härden var 0,5 x 0,75 meter stor, men fortsatte utanför schaktväggen. Fyllningen bestod av kol och lerig sand men saknade stenar. Schaktet var beläget på den öppna gräsmattan intill den sydöstra kanten av dalgången cirka 24 m ö h, se *illustration 8*. Kolprover samlades in och skickades för analys, se resultat under avsnittet *Analysresultat*.

Härden anläggning 4 framkom i schakt 31 inom delområde 2. Härden var 0,45 x 0,4 x 0,35 meter stor. Fyllningen bestod av sotig sand och kol. Enstaka stenar påträffades i nära anslutning till härden. Schaktet var beläget på den öppna gräsmattan intill den södra kanten av dalgången cirka 26 m ö h, se *illustration 6*. Kolprover samlades in och skickades för analys, se resultat under avsnittet *Analysresultat*.

Härden anläggning 5 påträffades i schakt 37 i sluttningen nedanför den tidigare avgränsningen för Skee 28:2. Boplatssområdet har efter aktuell utredning kommit att utvidgats för att inkludera ytan där härden hittades. Härden var 0,7 x 0,7 x 0,15 meter stor, men fortsatte utanför schaktväggen. Fyllningen bestod av grusig sand, sot och enstaka kolbitar. Campingstugor har anlagts i sluttningen, både norr och söder om platsen för härden. Stugorna är byggda på plintar, men ett flertal ledningar är nedgrävda i området.

Tabell 2 – Analysresultat

Anl nr	Schakt nr	Typ	Vedlab	CEDAD nr	CEDAD BP	CEDAD $\delta^{13}C$ (‰)	Kalenderår 95,4%	Kalenderår 68,2%
1	14	Kolningsgrop	Gran	LTL19515A	303 ± 45	-28.8 ± 0.3	1465-1664 AD	1515AD-1598 AD (50.1%) 1617AD-1648 AD (18.1%)
2	17	Kokgrop	Salix	-	-	-	-	-
3	26	Härd	Gran	LTL19516A	3339 ± 45	-24.1 ± 0.3	1739-1711 BC (6.4%) 1698-1509 BC (89.0%)	1686-1606 BC (51.6%) 1582-1558 BC (13.0%) 1553-1545 BC (3.6%)
4	31	Härd	Rönn eller oxel	LTL19517A	442 ± 45	-22.5 ± 0.2	1406-1522 AD (84.8%) 1575-1625 AD (10.6%)	1420-1481 AD (68.2%)
5	37	Härd	Björk och tall	-	-	-	-	-

Fynd

Flinta påträffades i 21 av 42 schakt samt i slänten nordöst om delområde 3. Totalt sett var förekomsten av flinta sparsam med störst andel i nordöstra området av delområde 3 samt i schakt 32 inom Skee 28:2.

I schakt 13, vid platsen för Skee 31:1-3, påträffade en blykula, förmodligen i ett påfört lager. Metalldetekteringen gav utslag för en rad historiska föremål och mynt, bland annat en mindre sigillstämpel av bly.

Inga fynd omhändertogs under utredningen utan återdeponerades där de hittades. Se komplett fyndlista i *bilaga 3*.

Analysresultat

Prover för vedartsanalys och ^{14}C -datering togs ur anläggning 1-5. Fullständiga rapporter finns att ladda ner via Fornsök samt på Kulturlandskapets hemsida.

Vedartsanalys

Kolprover från anläggning 1-5 samlades in och sändes till Vedlab för analys. Erik Danielsson på Vedlab kunde konstatera följande:

Proverna från anläggning 1 och 3 innehöll gran. Anläggning 2 innehöll salix. Anläggning 4 innehöll rönn eller oxel. Anläggning 5 innehöll björk och tall.¹⁴

^{14}C -analys

Tre av proverna från Vedlab skickades vidare för ^{14}C -analys. Provet från kolningsanläggningen L2019:1917 ansågs intressant att vidareanalysera för bedömningen av den nyfunna anläggningens

ålder. Detsamma gällde de båda härdarna L2019:1914 och L2019:1915.

De två anläggningarna kopplade till Skee 28:2, anläggning 2 och 5, ansågs redan tillförlitligt daterade baserat på att övriga fynd är tydligt stenåldersindikerande och att detta inte motsägs av vedartsanalysen. Dessa två prover skickades därmed inte in för vidare analys.

Provresultaten visade att kolningsanläggningen L2019:1917 (anläggning 1) från schakt 14 vid Skee 31:1-3, varit i bruk under senmedeltid (1465-1664 e.Kr.). Härden L2019:1914 (anläggning 3) från schakt 26, delområde 3, daterades till bronsålder (1698-1509 f.Kr.). Härden L2019:1915 från schakt 31, delområde 2, daterades till senmedeltid (1406-1522 e.Kr.).¹⁵

Nyregistrerade lämningar

Under utredningen framkom fem nya lämningar som registrerats i Kulturmiljöregistret: fyra fornlämningar och två övrig kulturhistorisk lämning. För överblick, se *illustration 2*.

Lämning L2019:1914, en härd, framkom i schakt 26 inom delområde 3 (anläggning 3), och daterades till bronsålder. Härden L2019:1914 bedöms som fornlämning.

Lämning L2019:1915, en härd, framkom i schakt 31 inom delområde 2 (anläggning 4), och daterades till senmedeltid. Härden L2019:1915 bedöms som fornlämning.

Lämning L2019:1916, en fyndplats, framkom i anslutning till delområde 3. Fynden bestod av en mindre grönstensyxa, samt tre flintavslag. Fynden gjordes vid en inventering av östslänten, strax nordost om utredningsområdet och låg i

¹⁴ Danielsson 2019

¹⁵ Calcagnile 2019

Tabell 3 – Nya lämningar

Lämning nr	Schakt nr	Typ	Form	Beskrivning	Antikvarisk status
L2019:1914	26	Härd	Oregelbunden	Härd, oregelbunden, minst 0,5 x 0,75 m (framkom i schaktkant). Ofylld. Innehöll lerig sand och kol. Oskadad.	Fornlämning
L2019:1915	31	Härd	Oregelbunden	Härd, oregelbunden, 0,45 x 0,4 m. Ofylld. Innehöll sotig sand och kol. Anlagd i sand. Oskadad.	Fornlämning
L2019:1916	-	Fyndplats	-	Fyndplats för 1 mindre grönstensyxa, samt tre flintavslag. Funna i östslänt nedanför stengärdesgård med utbredning i nord-sydlig riktning. Vildsvin hade bökat i slänten och delvis exponerat yxan.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:1917	14	Kolningsgrop	Rund	Kolningsgrop, rund, minst 0,9x0,8 m (framkom i schaktkant) och 0,65 m dj. Tydligt avgränsade kanter med stora kolbitar, ingen synlig vall. Oskadad.	Fornlämning
L2019:1918	15	Boplat	-	Boplat, ca 5 x 2 m (NV-SÖ). Inom boplaten påträffades fem avslag och två övrigt slagna flintor. Osäker utbredning, schaktet upptaget i en sluttning åt nordöst, mycket bra boplatläge om ca 90 x 50 m (NÖ-SV). Oskadad.	Fornlämning
L2019:6358	5	Fyndplats	-	Fyndplats för 1 avslagsskrapa i svag sydsluttning intill berg.	Övrig kulturhistorisk lämning

sanden nedanför en stenmur som löper jämsides en asfalterad väg, se *illustration 8*. Fyndplatsen L2019:1916 bedöms som övrig kulturhistorisk lämning.

Lämning L2019:1917, en kolningsgrop, framkom i schakt 14, vid platsen för Skee 31:1-3 (anläggning 1), och daterades till senmedeltid. Kolningsgropen L2019:1917 bedöms som fornlämning.

Lämning L2019:1918, en boplat, framkom i schakt 15, vid platsen för Skee 31:1-3. Fynden bestod av fem flintavslag samt två övrigt slagna

flintor. Schaktet var cirka 5 x 2 meter och boplatens fortsatta utbredning är osäker. Platsen ligger vid en nordöstsluttning strax sydöst om en äldre havsvik cirka 27 m ö h, se *illustration 12*.

Lämning 2019:6358, en fyndplats, framkom i schakt 5 inom delområde 1. Fyndplatsen utgörs av en avslagsskrapa funnen i rödbrun sand i en svag sydsluttning intill bergsluttning, se *illustration 4* och *5*. Fyndet gjordes på cirka 0,25 meters djup. Fyndplatsen L2019:6358 bedöms som övrig kulturhistorisk lämning.

Del 3 Tolkning

Tidigare okända fornlämningar inom utredningsområdet

Inom delområde 2 och 3 framkom två nya fornlämningar i form av härdar: L2019:1914 och L2019:1915.

Härden L2019:1915 daterades till 1406-1522 e.Kr. Härden ligger i nära anslutning till Norrkärrens gård och har med stor sannolikhet koppling till gårdsaktiviteten på platsen.

Analyserna av härden L2019:1914 gav mycket intressanta resultat i form av granved daterad till 1698-1509 f.Kr., det vill säga bronsålder. Den gängse teorin är att gran invandrat till Bohuslän först under järnåldern, cirka 1000 år senare.¹⁶ 1997 publicerades dock en studie som framlade evidens för att gran förekommit i Bohuslän under mellersta bronsålder (3600BP).¹⁷ Till grund för studien låg en pollenanalys från sediementprover hämtade i sjön Grundevatten, belägen 97 m ö h, 4 km ost-nordost om Kalleby, Kville socken. Platsen ligger cirka 3,5 mil syd-sydost om nu aktuellt utredningsområde.

Dateringen gjordes dels genom en jämförelse med daterade pollenanalyser från två andra sjöar, Flarken i nordöstra Västergötland samt Sämbofsjön i mellersta Halland, dels genom ¹⁴C-dateringar vilka genomfördes först efter att studien publicerats.

Jämförelsedateringen gav den tidiga förekomsten av gran en datering till 3100 BP. Dateringen har kritiserats på grund av att den antar en synkron expansionsfas av kulturmarksutvecklingen inom Bohuslän, nordöstra Västergötland och mellersta Halland – något som inte anses särskilt troligt.¹⁸ Däremot gav ¹⁴C-dateringar från samma provnivå (630 cm) en datering till 3600BP, vilket stämmer överens med analysresultaten från nu aktuell datering av granveden från anläggning 3 till 1698-1509 f.Kr.

Det finns ytterligare en möjlig indikation på äldre förekomst av gran i norra Bohuslän, från

sjön Mellan Färingen. Vid en undersökning av sedimentlager gjordes en datering till 5300BP på en nivå strax under nivån där granpollen först förekom. Tyvärr separeras dateringsnivån och granpollennivån av en *hiatus*, en lagerföljdslucka som gör det omöjligt att räkna ut sedimentlagrens ackumulationstakt och därmed dateringen av nivån som innehöll granpollen.¹⁹

Tidigare okända fornlämningar vid Skee 31:1-3

Vid platsen för Skee 31:1-3 framkom två nya fornlämningar. Kolningsgropen, L2019:1917, har daterats till 1465-1664 e.Kr. och påvisar aktivitet i området som är samtida med gårdsbebyggelsen i Norrkärrens gård. I Skee socken finns 14 platser där totalt 22 kolningsgropar påträffats. Enbart vid två av platserna, Skee 1675 samt 1633:1, har dateringar utförts. Resultaten gav en ålder på 1700-1800-tal respektive 1700-tal.²⁰

Boplatsen, L2019:1918, som påträffades strax intill kolningsgropen, ligger i ett mycket fördelaktigt läge intill en bergvägg och en bäck, cirka 27 m ö h. I schakten strax öster om platsen finns sand med stora mängder skalgrus. Boplatsens höjdläge stämmer väl överens med den närbelägna Ånnerödsboplatsen (Skee 42:1) och kan ha brukats under samma period.

Tidigare okända övriga kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet

Fyndplatsen L2019:1916 ger indikationer på att ytterligare en neolitisk boplats kan ligga dold i slänten strax nordost om delområde 3. Området påverkas inte av aktuell detaljplan, men bör undersökas ifall exploateringsplaner uppstår.

Fyndplatsen L2019:6358 föranleder inga ytterligare antikvariska åtgärder.

Kulturmiljövärden inom området

Bedömningen att Skee 28:1 är bortschaktad kvarstår. Om gravhögar funnits på platsen är de numera helt förstörda. Det är tänkbart att lämningar kvarligger under markytan, men dessa har i så fall inte kunnat upptäckas varken genom schaktning, provstickning med jordsond eller metalldetektering. Skee 28:1 ligger numera

¹⁶ Ekman 1996; Pässe 2006; Ekman & Lennartsson 1993; Ekman 1999

¹⁷ Svedhage 1996

¹⁸ Ekman 2001

¹⁹ Pässe 2003

²⁰ Fornsök

inom avgränsningen för boplatssområdet Skee 28:2.

Skee 28:2 omvärderas från boplatss till boplatss-område och dess utbredning utvidgas något i söder. Den nya utbredningen baseras delvis på fyndet av härden (anläggning 5), men även på de lösfynd av slagen flinta som gjordes inom området. Det fördelaktiga topografiska läget i kombination med de två anläggningarna (hård och kokgrop) och det förhållandevis stora antalet flintföremål, ger tydliga bevis för att platsen bebotts under neolitikum. Den stugby som anlagts i slänten ligger numera delvis inom boplatssområdet. Det är troligt att delar av boplatssområdet förstörts då stugbyn anlades och diverse ledningar grävts ner på området. Däremot bedöms chansen god att fler anläggningar och fynd finns bevarade inom området då stugorna konstruerats på plintgrund.

Skee 31:1-3 gick ej att lokalisera och bedöms vara förstörda – antingen av människor, genom naturlig erosion eller genom någon form av arbetsföretag där jordmassor förts till platsen. Ett homogent, till synes påfört, jordlager med förhållandevis tunn förna täcker området vilket tyder på att platsen inte har stått orörd under någon längre tid.

Överlag framträder två speciellt intressanta områden inom utredningsområdet. Först platsen för härden *L2019:1915*, vid den södra kanten av delområde 2, som indikerar att lämningar från tidig historisk tid vid Norrkärns gård finns bevarade. Därtill delområde 3 som både visade prov på bevarade lämningar från bronsålder (*L2019:1914*), samt fynd av flinta. I schakten längs med nordöstra kanten av delområde 3 påträffades förutom flintan, även mindre svackor med kulturlagerfyllningar som indikerar en större aktivitetsyta på platsen.

Antikvarisk bedömning

Under utredningen framkom fem kulturhistoriska lämningar i form av fyra fornlämningar och två övrig kulturhistorisk lämning. *Fornlämningarna* består av två härdar (*L2019:1914*, *L2019:1915*), en kolningsgrop (*L2019:1917*) samt

en boplatss (*L2019:1918*). *De övriga kulturhistoriska lämningarna* består av två fyndplatser (*L2019:1916* resp *L2019:6358*).

Antikvarisk status för *Skee 28:2* och *31:1-3* har ändrats till fornlämning respektive förstörd, och utbredningen av *Skee 28:2* har utökats något. *Skee 28:1* bedöms som förstörd. Se tabell 1 och 2 för fullständig redovisning.

Värdering av måluppfyllelsen

Kulturlandskapet gör bedömningen att målen med utredningen huvudsakligen har uppfyllts. De två härdarna *L2019:1914* respektive *1915* har inte avgränsats inom ramen för utredningen. Då utredningen skedde inom en aktiv campingplats var möjligheterna att förlägga schakt begränsade av uppställda vagnar och ledningsschakt. Dessutom fanns ett önskemål från campingföreståndaren att minimera markingreppen. Troligen är det möjligt att avgränsa en eventuell boplatss i anslutning till de respektive härdarna med markkemiska analyser vilket kommer att orsaka mindre markingrepp än avgränsning med schaktning. Inga avvikelser har anmälts

Förslag på ytterligare åtgärder

De lämningar som framkommit vid utredningen kräver ytterligare antikvariska åtgärder om de omfattas av exploateringar genom den nya detaljplanen. Inom delområde 2 har en eldstad från historisk tid framkommit (*L2019:1915*). Även inom delområde 3 framkom en hård (*L2019:1914*). Denna daterades till bronsålder. I båda fallen finns det anledning att misstänka att det finns fler bevarade lämningar från respektive tid i respektive delområde. Det kan vara lämpligt att inleda ett förundersökningsskede med en markkemisk kartering av de respektive områdena för att på det sättet avgränsa aktivitetsytorna utan markförstörande åtgärder.

Förekomsten av bevarade historiska lämningar i nära anslutning till Norrkärns gård visar på potentiella forskningsmöjligheter kring den historiska gårdens uppbyggnad och miljö. Förekomsten av gran under bronsålder är intressant

ur ett klimatperspektiv och den forskningsinriktningen bör uppmärksammas vid vidare undersökningar.

För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken (eller sjöbotten) som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Fornlämningsområdets storlek avgörs av länsstyrelsen från fall till fall.

Källor

Litteratur

- Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin; Wigforss, Johan 1978 "Sorteringsschema för flinta." Fyndrapporter 1978 . Rapporter över Göteborgs Arkeologiska Musei undersökningar.
- Ekman, Sten 2001 "Hällristningar under vatten? Kommentarer till en studie över landskapsutveckling och strandförskjutningsförlopp i Tanum." In situ Vol 3(2001), s.81-95.
- Framme, Gösta 1986 Vätte härad: ur gångna tiders historia. Uddevalla: Bohusläns museum.
- Sohlberg, Gustaf 1944 Ortnamnen i Göteborgs och Bohus Län XX. Ortnamnen i Vätte härad 1. Skee socken. Göteborg: Dialekt- och ortsnamnsarkivet.
- Svedhage, Krister 1996 Tanumslätten med omgivning. En studie baserad på pollen- och diatoméanalys. Bohusläns Museum, forskningsundersökning 1997:13.

Otryckta källor

- Calcagnile, Lucio 2019 Results of Radiocarbon Dating. CEDAD rapport 2019-0125. Daterad 2019-07-17.
- Danielsson, Erik 2019 Vedartsanalyser på material från Västra Götalands län, Strömstad AUT. Skee 28:2 m.fl. Vedlab rapport 19040. Daterad 2019-06-03.

Digitala källor

- Adelsvapen 2019 https://www.adelsvapen.com/genealogi/D%C2%B4Orchimont_nr_2227, besökt 2019-04-15
- Cederström, C. 1876 "Öfversigt af den vid Svenska Fornminnesföreningens årsmöte i Göteborg år 1875 utställda Cederströmska fornssakssamlingen." Ur: Svenska Fornminnesföreningens Tidskrift. Sida 157. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1241035/FULLTEXT01.pdf>, besökt 2019-04-15
- Excerpt ur "Dombok Norrvikens Fögderi 1686" 1686 Sida 13, <https://www.sveinaage.com/wp-content/uploads/2018/02/DOMBOK-1686.pdf>, besökt 2019-04-15
- Fornsök 2019 Fornsök, <https://app.raa.se/open/fornsok/>, besökt 2019-04-15
- Gustavianum 2019 Fornnordiska samlingen. <https://www.gustavianum.uu.se/samlingar/gustavianums-historiska-samlingar/nordisk-arkeologi/fornnordiska-samlingen/>, besökt 2019-04-15
- Holmberg, Axel E 1867 Bohusläns historia och beskrifning. Del 2. Länk: <http://runeberg.org/aehbhob/2/0025.html>
- Svenskt biografiskt lexikon 2019 Carl G. Cederström. Länk: <https://sok.riksarkivet.se/sbl/mobil/Artikel/14738>, besökt 2019-04-15

Bilagor

1. Schakt	27
2. Anläggningar	30
3. Fynd	31

Schakt nr	Längd (m)	Minsta djup (m)	Största djup (m)	Delområde / förlämnings	Markslag	Jordart	Lagerföljd	Anl	Fynd	Prov	Kommentar
1	3,0	0,35	0,50	1	Tomtmark	Sand, inslag av grus	0-0,2 humös sand (ploglager), 0,2-0,35 röd sand (anrikningsslag), därunder grusig sand.	-	Ja	-	1 svallad flinta.
2	3,0	0,40	0,50	1	Tomtmark	Sand	0-0,2 humös sand, något sumpig, därunder sand.	-	-	-	Finare sand än i schakt 1.
3	3,5	0,40	0,50	1	Tomtmark	Sand	0-0,25 humös sand, 0,25-0,27 kolpåverkad sand, därunder sand.	-	-	-	Kollagret innehåller stora kolbitar, tolkat som recent. Bitar av glas, tegel och porslin.
4	3,0	0,35	0,45	1	Tomtmark	Sand	0-0,25 humös sand, därunder sand.	-	-	-	Igenfyllt dike i NV riktning. Fyllning av kolrik/kolpåverkad sand liknande den i schakt 3.
5	3,5	0,30	0,40	1	Skog	Sand	0-0,25 ljusgrå sand, därunder rödbrun sand.	-	Ja	-	Ett retuscherat flintavslag, tolkat som enklare form av skrapa.
6	3,0	0,15	0,35	1	Skog	Sand	0-0,2 ljusgrå sand, därunder rödbrun sand.	-	-	-	Stenar och skräp (porslin, metall och tjärpapp). Del av en anlagd terrass med stenkant.
7	4,0	0,20	0,30	1	Tomtmark	Sand	0-0,1 humös sand, 0,1-0,18 röd sand, därunder ljusare sand.	-	-	-	Ursprunglig mark troligen bortschaktad.
8	3,0	0,40	0,50	1	Vall	Sand	0-0,35 sandig humus, därunder ljus sand.	-	-	-	En stor del av schaktet upptogs av en rot.
9	3,0	0,30	0,80	4	Vall	Sand	0-0,1 förna, 0,1-0,6 skalgruslager, 0,6-0,7 siltigt skalgruslager, därunder skalgruslager.	-	-	-	Enstaka större snäckskal men mest fint skalgrus.
10	3,0	0,20	0,30	4	Vall	Siltig lera	0-0,1 förna, därunder siltig lera.	-	-	-	Avbröt schaktning på grund av leran.
11	3,5	0,30	0,35	4	Vall	Sand	0-0,15 förna, därunder skalgrus.	-	-	-	Flera hela snäckskal.
12	3,5	0,50	0,50	4	Vall	Lera	0-0,1 förna, därunder siltig lera.	-	-	-	-
13	3,0	0,35	0,45	Skee 31:1-3	Skog	Sand, humös sand	0-0,15 förna, därunder sand.	-	-	-	Blykula relativt ytligt, järnföremål ca 0,3 m ned.
14	3,5	0,75	0,80	Skee 31:1-3	Skog	Sand, humös sand	0-0,2 förna, därunder sand.	Ja	-	Ja	Kolningsgrop (anläggning?), registrerad som lämning L2019:1917.

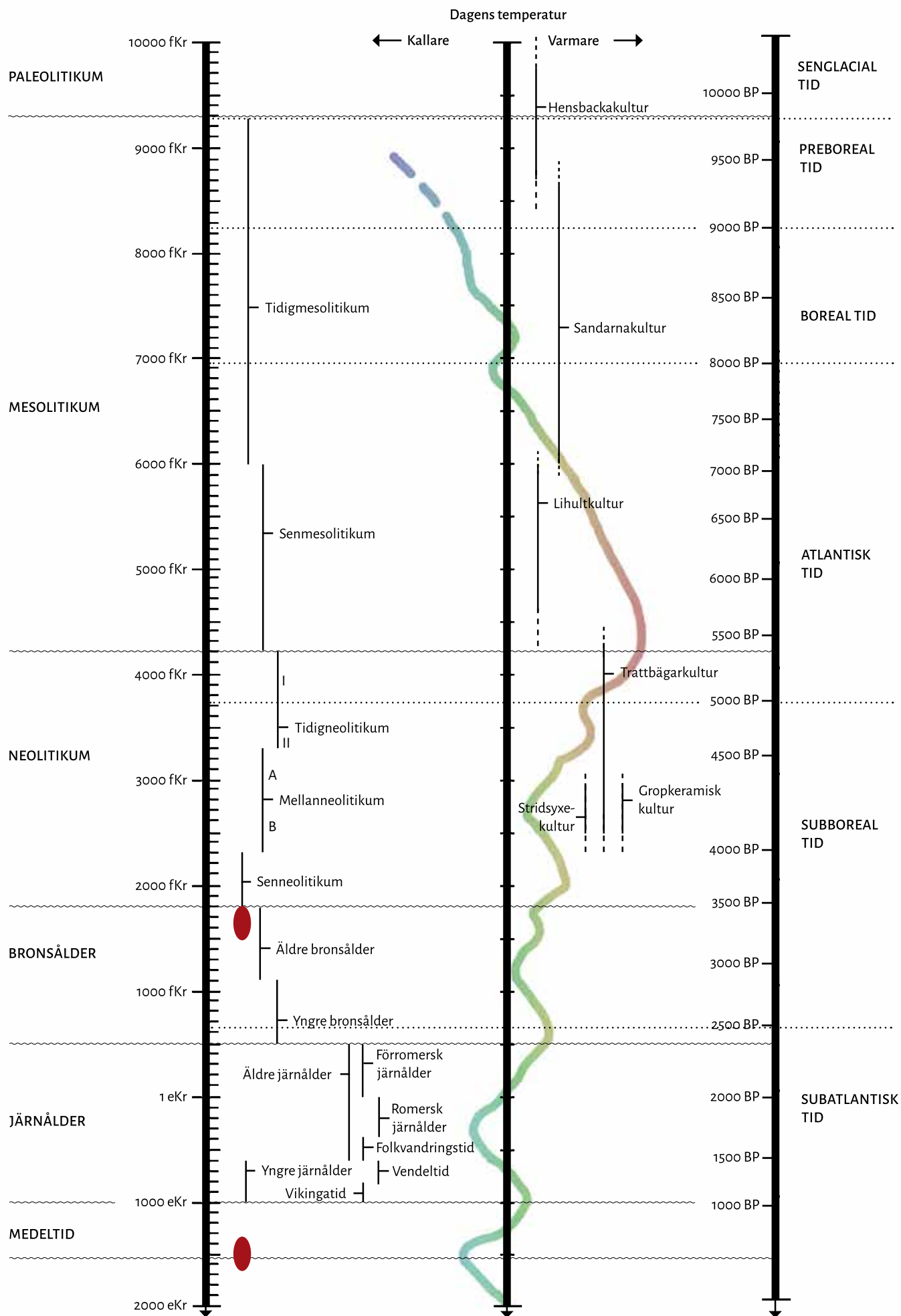
Schakt nr	Längd (m)	Minsta djup (m)	Största djup (m)	Delområde/ fornlämnning	Markslag	Jordart	Lagerföljd	Anl	Fynd	Prov	Kommentar
15	3,5	0,45	0,40	Skee 31:1-3	Skog	Sand	0-0,15 förna (mycket rötter), därunder grusig sand.	-	Ja	-	Flinta från ca 0,2m ned till grävd botten. 5 avslag, 2 övriga varav 1 svallad.
16	3,5	0,15	0,15	Skee 28:2	Skog	Sand, sten	0-0,1 förna, därunder stenig sand.	-	Ja	-	Ett flintavslag.
17	3,5	0,30	0,45	Skee 28:2	Skog	Sand, inslag av sten och grus	0-0,1 förna, därunder grusig, humös sand.	Ja	Ja	Ja	En övrig flintkärna. Kokgrop (anläggning 2).
18	3,5	0,40	0,40	Skee 28:2	Tomtmark	Sand, inslag av sten och grus	0-0,1 förna, därunder stenig, grusig sand.	-	-	-	-
19	4,0	0,30	0,30	Skee 28:2	Tomtmark	Sand	0-0,06 förna, därunder sand.	-	Ja	-	Ett flintavslag och en flintnodul. Sanden var mycket humös på grund av rötter.
20	3,5	0,40	0,40	3	Tomtmark	Sand, siltig sand	0-0,25 humös sand, därunder siltig sand.	-	Ja	-	Ett dike och otydliga strukturer. Tre flintavslag, två övrigt slagna brända flintor. En eventuell tvärpil. Samtliga fynd i humös sand. I övergången till den siltiga sanden förekom kol och skärersten.
21	3,5	0,50	0,55	3	Tomtmark	Sand, siltig sand	0-0,3 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	Ett dike, kol, troligt rot, lite skärersten, 2 patinerade flintavslag, 1 övrigt avslag. Flintan påträffades i ploglagret.
22	4,0	0,40	0,40	3	Tomtmark	Sand	0-0,3 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	3 flintavslag, ett patinerat, alla i ploglagret.
23	3,5	0,55	0,60	4	Åker	Sand, inslag av silt och lera	0-0,3 ploglager, därunder siltig sand.	-	Ja	-	3 flintor i tegelrikt ploglager. 1 plattformsavslag, bränt. 2 övriga avslag.
24	4,0	0,60	0,70	4	Skog	Sandig silt	0-0,15 humös sand, 0,15-0,65 sand, därunder siltig sand.	-	-	-	-
25	3,5	0,30	0,40	3	Tomtmark	Sand	0-0,25 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	En övrigt svallad flinta, eventuellt slagen.
26	4,0	0,35	0,40	3	Tomtmark	Sandig silt	0-0,25 humös sand, därunder siltig sand.	Ja	-	Ja	Härd (lämning 3), registrerad som lämning L2019:1914.
27	3,5	0,35	0,35	3	Tomtmark	Sand	0-0,15 humös sand, därunder sand.	-	-	-	-
28	3,0	0,30	0,35	2	Skog	Silt, sand	0-0,25 förna, därunder silt.	-	Ja	-	Ett övrigt flintavslag.

Schakt nr	Längd (m)	Minsta djup (m)	Största djup (m)	Delområde / formlämnig	Markslag	Jordart	Lagerföljd	Anl	Fynd	Prov	Kommentar
29	3,5	0,15	0,25	2	Skog	Sand	0-0,15 humös sand, därunder sand med skalgrus.	-	-	-	-
30	3,5	0,40	0,45	2	Tomtmark	Sand, omrört innehållande silt, lera, grus	Omrörda lager från grässvålen och ned.	-	-	-	-
31	3,5	0,40	0,40	2	Tomtmark	Sand	0-0,20 humös sand, därunder sand.	Ja	Ja	Ja	Ett övrigt flintavslag. Hård i sand (anläggning 4), registrerad som lämning L2019:1915.
32	3,5	0,40	0,45	4	Vall	Sand, humös sand	0-0,3 humös sand, därunder siltig lera.	-	-	-	-
33	4,0	0,30	0,35	4	Vall	Sand, humös sand	0-0,3 humös sand, därunder siltig lera.	-	-	-	-
34	4,0	0,20	0,25	2	Tomtmark	Sand	0-0,2 humös sand, därunder sand.	-	-	-	Gruntjordlager, eventuellt planerad yta.
35	4,0	0,40	0,40	2	Tomtmark	Sand, inslag av grus	0-0,25 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	Ett par mindre kolfäckar i sanden. 4 svallade flintor, endast 1 säkert slagen.
36	4,0	0,35	0,35	Skee 28:2	Tomtmark	Sand, grus	0-0,5 sand, därunder grusig sand.	-	Ja	-	Avbröt schaktning på grund av leran.
37	4,0	0,10	0,15	Skee 28:2	Tomtmark	Sand, grus	0-0,05 humös sand, därunder grusig sand.	Ja	Ja	Ja	1 övrig kärna, 2 avslag, 1 splitter. Inget svallat. Hård i sand (anläggning 5).
38	4,0	0,20	0,20	Skee 28:2	Tomtmark	Sand, grus	0-0,1 humös sand, därunder grusig sand.	-	Ja	-	1 svallad, eventuellt slagen flinta.
39	4,0	0,35	0,35	3	Tomtmark	Sand, humös sand	0-0,3 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	1 tvärpil i den humösa sanden.
40	4,0	0,40	0,40	2	Tomtmark	Sand, silt	0-0,25 humös sand, därunder sandig silt.	-	Ja	-	1 flintavslag, 1 splitter, 1 övrigt slagen.
41	4,0	0,40	0,40	2	Tomtmark	Sand	0-0,25 humös sand, därunder sand.	-	Ja	-	Del av vägbank samt igenfyllt dike. 1 avslag från bifacial kärna. Lagren delvis omrörda.
42	4,0	0,20	0,25	2	Tomtmark	Sandig silt	0-0,15 humös sand, därunder sandig silt.	-	-	-	-

Bilaga 2 - Anläggningar

Anl nr	Hemvist	Typ	Längd (m)	Bredd (m)	Djup u my (m)	M ö h	Fyllning	Beskrivning och analys
1	Schakt 14 / Skee 31:1-3	Kolningsgr op	0,90	0,80	0,20	26,6	Stora kolbitar och sot i botten och längs kanterna. I centrum lätt humös sand. Kollagret max 0,15m.	Rund. 0,65m djup. Tydliga kanter. Måttan avser den del av anläggningen som var synlig inom schaktet. Registrerad som lämning L2019:1917. Vedart: Gran. Datering: 303 ± 45 BP.
2	Schakt 17 / Skee 28:2	Kokgrop	0,50	0,50	0,25	34,7	Kolrik, humös sand.	Rund. 0,2m djup. Kantsatta stenar, skärvstenar i fyllningen. Ingår i boplatssområdet Skee 28:2. Vedart: Salix.
3	Schakt 26	Härd	0,50	0,75	0,00	23,7	Kol, lerig sand.	Oregelbunden. Fortsätter in i schaktkant. Registrerad som lämning L2019:1914. Vedart: Gran. Datering: 3339 ± 45 BP.
4	Schakt 31	Härd	0,45	0,40	0,35	25,8	Sotig sand med kol.	Oregelbunden. Anlagd i sand med enstaka stenar i anslutning. Registrerad som lämning L2019:1915. Vedart: Rönn/oxel. Datering: 442 ± 45 BP.
5	Schakt 37 / Skee 28:2	Härd	0,70	0,70	0,15	29,3	Sot, enstaka kolbitar och grusig sand.	Oregelbunden. Anlagd i sand. Fortsätter in i södra schaktväggen. Ingår i boplatssområdet Skee 28:2. Vedart: Björk och tall.

Fyndlista. Fastighet Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun, Västra Götalands län. Projekt nr 19031 AUT.									
Fynd nr	Material	Sakord	Undertyp	Hemvist	Antal	Kommentar	Fyndstatus	Svallad	Patinerad
1	Flinta	Avslag		Lösfynd	3	Strax nordöst om Skee 28:1	Ej tillvaratagen	nej	ja
2	Flinta	Avslag		Lösfynd	2	Strax nordöst om Skee 28:1	Ej tillvaratagen	nej	nej
3	Flinta	Avslag		Lösfynd	2	Norr om schakt 36	Ej tillvaratagen	nej	ja
4	Flinta	Avslag		Lösfynd	2	Mellan schakt 36 och 19	Ej tillvaratagen	nej	ja
5	Flinta	Spån	Del av pilspets?	Lösfynd	1	Mellan schakt 36 och 19	Ej tillvaratagen	nej	nej
6	Flinta	Övrig		Schakt 1	1		Ej tillvaratagen	ja	nej
7	Flinta	Avslag	Retuscherad	Schakt 5	1	Enklare form av skrapa	Ej tillvaratagen	nej	nej
8	Bly	Kula		Schakt 13	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
9	Flinta	Avslag		Schakt 15	5		Ej tillvaratagen	nej	nej
10	Flinta	Övrig		Schakt 15	2		Ej tillvaratagen	ja	nej
11	Flinta	Avslag		Schakt 16	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
12	Flinta	Kärna	Övrig	Schakt 17	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
13	Flinta	Avslag		Schakt 19	1	Dessutom en nodul	Ej tillvaratagen	nej	nej
14	Flinta	Avslag		Schakt 20	4	En eventuell tvärpil	Ej tillvaratagen	nej	nej
15	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 20	2	Brända	Ej tillvaratagen	nej	nej
16	Flinta	Avslag		Schakt 21	2	Funna i ploglagret	Ej tillvaratagen	nej	ja
17	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 21	1	Funna i ploglagret	Ej tillvaratagen	nej	nej
18	Flinta	Avslag		Schakt 22	3	Ett patinerat. Funna i ploglagret	Ej tillvaratagen	nej	ja
19	Flinta	Avslag	Plattformsavslag	Schakt 23	1	Bränt	Ej tillvaratagen	nej	nej
20	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 23	2		Ej tillvaratagen	nej	nej
21	Flinta	Övrig		Schakt 25	1	Eventuellt slagen	Ej tillvaratagen	ja	nej
22	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 28	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
23	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 31	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
24	Flinta	Övrig		Schakt 35	4	Endast en säkert slagen	Ej tillvaratagen	ja	nej
25	Flinta	Kärna	Övrig	Schakt 36	1		Ej tillvaratagen	ja	nej
26	Flinta	Splitter		Schakt 36	1		Ej tillvaratagen	ja	nej
27	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 36	2		Ej tillvaratagen	ja	nej
28	Flinta	Kärna	Övrig	Schakt 37	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
29	Flinta	Avslag		Schakt 37	2		Ej tillvaratagen	nej	nej
30	Flinta	Splitter		Schakt 37	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
31	Flinta	Övrig		Schakt 38	1	Eventuellt slagen	Ej tillvaratagen	ja	nej
32	Flinta	Tvärpil		Schakt 39	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
33	Flinta	Avslag		Schakt 40	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
34	Flinta	Splitter		Schakt 40	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
35	Flinta	Avslag	Övrig	Schakt 40	1		Ej tillvaratagen	nej	nej
36	Flinta	Avslag		Schakt 41	1	Från bifacial kärna	Ej tillvaratagen	nej	nej
37	Flinta	Avslag		Lösfynd	3	I slänt under stenmur. Nord ost om schakt 21	Ej tillvaratagen	nej	nej
38	Grönsten	Yxa		Lösfynd	1	Mindre grönstenyxa. I slänt under stenmur. Nord ost om schakt 21	Ej tillvaratagen	nej	nej
39		Sigill		Lösfynd	1		Ej tillvaratagen	nej	nej

**Norrkärr 1:223, Skee socken, Strömstads kommun,
Västra Götalands län
Arkeologisk utredning
Boplatslämningar, härdar och försvunna gravhögar**

I april 2019 genomförde Kulturlandskapet en arkeologisk utredning inom Norrkärr 1:223, strax utanför Strömstad. Fyra nya fornlämningar samt två nya övrig kulturhistorisk lämning registrerades under arbetet. Därtill omvärderades den antikvariska bedömningen för Skee 28:2 och Skee 31:1-3. Inom utredningsområdet påträffades härdar från historisk och förhistorisk tid vilket tyder på att platsen erbjuder kunskap om mänsklig aktivitet under flera olika faser av Bohusläns historia.

www.kulturland.se